

Landskap: Småland
Härad: Kinnared
Socken: Kederlös
Uppteckningsår: 1939
Upptecknat av: Tillsam Karlsson
Adress: Jönvägsg. 2, Alenst
Berättat av: Olof Larsson
Född år 1864 i Kederlös

Födelsedag och namnsdag.

Namns är det sätt så vanligt att man firar såväl födelsedagar som namnsdagar i Kederlös. Om detta bruk kan man säga att det under de sista decennierna varit i tilltagande, något som i mångt och mycket beror på att vara därpå att folk i allmänhet lever under bättre ekonomiska förhållanden än förr. I vissa hem förekom dock namnsdags- och födelsedagsfirande även på 1800-talet, men man tillmätte inte dessa dagar så stor betydelse som nu. Upptecknarens sagesman berättar att man i hans barndom brukade fira födelsedagens födelsedag i hem-

H.C. 19.

93 sid.

ACC. N:R.

6096

2

2

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Karlsson

Härad:

Björnsåld

Adress:

Jämvång 21, Alvesta

Socken:

Kederslöv

Berättat av:

Frits Petersen

Uppteckningsår:

1934

Född år

1864 i Kederslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

hemmet dock i all tyg och utan samband
med kalas. Det var bland annat sed att
den som fyllde år skulle ha kaffe på bän-
ken. Hans mor bråkade fira sin födelsdag
eller namsdag med att bjuda till sig gran-
naskarna, som hon var mycket ilag med,
dock utan att det var kalas något kalas för
den delen. Grannskarna och hans mor
bråkade även utbyta små presenter på
sina födelse- och namsdagar. Dessa pre-
senter kunde bestå av ett förklädeslag,
en schal eller likt. Vid denna
tid lyktes rönnefalken råta mer
betydelse till sina nams- och födel-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R. 6096

3

3

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *Nikolaus Karlsson*
Härad: *Bohuslän* Adress: *Småväg 21, Alvesta*
Socken: *Pederslöv* Berättat av: *Sören Svensson*
Uppteckningsår: *1939* Född år: *1864 i Pederslöv*

Säger än vad mannen gjorde. Dessa betydde
inte gåvor på sine "dagar".

I upptecknarens berättelse sättes
men heller inte stor betydelse till var-
sig födelse- eller namndagar. Under hela
min barndom- och ungdomstid fick jag
aldrig någonting på min födelse- eller
namndag. Ofta kunde dessa dagar förflyta
utan att man visste om att man fyllde
år eller hade sin namndag. Det var nog
så i de flesta hemmen i bygden, ännu
stare i de fattigare för en tygus år se-
den. Den enda i mitt hem som på något
sätt firade sin födelsedag eller namn-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R. 6096

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *Hilhelm Karlsson*
 Härad: *Kinnared* Adress: *Färnagård 2, Alvesta*
 Socken: *Kedersläv* Berättat av: *Anten Svensson*
 Uppteckningsår: *1939* Född år *1864* i *Kedersläv*

4
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

Dag var min mor. Hon utbytte nämligen små present med grannkvinnorna "Marte Elia" och "Manda på Tråen", som de i dagligt tal kallades. Det var framför allt på namsdagen de kommo med sina små presenter. Man hade alltid kakor bakta till den dagen så att grannkvinnorna fingo kaffe med topp. Förr tyktes man i bygden ha lagt störst vikt vid namsdagen, namnera kallas man dock på följandedagen i färganden.

Färg firades följandedagen sålunda i hus och privat i hemmet och kanske i något fall även i närvaro av grannarna, såsom

Skriv endast på denna sida!

6096

ACC. N:R.

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Friedrich Karlsson

Härad:

Kinnared

Adress:

Försvärg 2, Alvesta

Socken:

Kederslöv

Berättat av:

Karlson Gunnar

Uppteckningsår:

1939

Född år

1864 Kederslöv

5

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

som nämnts. Sitt naturligt färas de fle-
 sta födelsedagens ännu privat i hemmet.
 Det är numera så att man sällan låter
 en födelsedag i hemmet gå obemärkt för-
 by. Den som fyller år, detta oaktat om
 det är någon av barnen eller föräldra-
 na, så måste någon uppmärksamhet komma
 födelsedagsbarnet till del om det skall
 vara riktigt bra. Alminstane skall den
 som fyller år ha kaffe på sängen in-
 nan hen stiger upp. Brutligt är att
 bortvarande barn införser sig i hem-
 met så vitt möjligt är, och uppmärksam-
 for och mor på deras födelsedag, detta

Skriv endast på denna sida!

ACC. N: 6096

Landskap:

Småland

Uppptecknat av:

Hillem Karlsson

Härad:

Kinnared

Adress:

Färnebo, 21, Blåsta

Socken:

Fäderslöv

Berättat av:

Åke Svensson

Upppteckningsår:

1939

Född år

1867, Fäderslöv

6

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

även vid de ojämna födelsedagarna.

Under de sisto decennierna har dock utom de jämna födelsedagarna ofta grundligt firats i bygden. Det är så framför allt de mera bergna och bättre ekonomiskt ställda, som haft råd att celebrera sin hemmets födelsedag. De födelsedagar som framför allt firas i bygden äro 40- 50- 60- 70- 75- årsdagen i något fall ännu 80- årsdagen - allt detta naturligtvis i samband med kalas. 85- 90- och 95- årsdagen om mer dessa upplevas firas mer i tysket, och utom i samband med kalas.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R. 6096

Landskap: Småland Upptecknat av: *Alfred Karlsson*
 Härad: *Björneborg* Adress: *Färnäs väg 4, Alvesta*
 Socken: *Federstads* Berättat av: *Alfred Svensson*
 Uppteckningsår: *1939* Född år: *1864 i Federstads*

7
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

En födelsedagarna äro 50-årsda-
 gen som de förmåsta. Då har man
 nått liakt middagskaj, man befinner
 sig vid en mitstolpe på linsvårdning
 en och man vill naturligtvis fira en
 så betydelsefull födelsedag.

En förmågen hade till exempel
 som skall fylla 50 år, ställer i regel
 till med ett stort födelsedagskalas.
 Granarna har god sed på när man
 födelsedag skall gå en stapeln, en so-
 dem skriver ut en lista för bekann-
 de av bidrag för inköp av födels-
 dagspresent till jubilarer. Sist en

Skriv endast på denna sida!

6096

ACC. N.R.

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Pichler Karlsson

Härad:

Ringsåls

Adress:

Fornväg 21, Alasta

Socken:

Kederslöv

Berättat av:

Oskar Svensson

Uppteckningsår:

1939

Född år

1864 i Kederslöv

8

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

cirkulerar sedan bland grannarna som
tecknas en till vardera om de ska fö-
vara med på balaset. Finns det orts-
korrrespondenter i socknen för art, tiv-
ringarna för man i dessa några dagar
innan födelsedagen låsa jubileums be-
rättelsehistoria i pensionärsord för man. Man
lär känna framåt i födelsedaglig dag.
Man är god och vänlig och hans gård
har under hans handledning genomgått
betydande förändringar i såväl
hus som jord. Dessutom förtärfas vilka
kommunala förbättrings- och drag som
blivit honom bekända o. s. v.

Skriv endast på denna sida!

6096

9

9

ACC. N.R.

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Rikard Karlsson

Härad:

Tinneneald

Adress:

Järnvägs g. 2, Alvesta

Socken:

Vederölar

Berättat av:

Oskar Svensson

Uppteckningsår:

1939

Född år

1864 i Vederölar

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1 god tid före födelsedagen sänder jubilareren in en ansökan om extra tilldelning till systemaktiebataljet i Växjö. Såvida inget motstånd kommer emellan blir den gjorda framställningen beviljad. Några dagar innan kalaset skall gå en stor del reser jubilareren in till staden och hämtar hem de kära litrarna. 50-åringens hustru har för sin del brätt i hemmet - det är ingen lätt sak att rusta till stora kalas. Till hjälp har hon dock en kakarska anlitad. Det bakes och kokas, det stekas och "bräses" som det heter på bygden.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 6096

10

10

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland

Uppptecknat av: Pär-Olof Karlsson

Härad: Binswäld

Adress: Färnäsgr. 2, Alnö

Socken: Kilselåv

Berättat av: Johan Sjöström

Upppteckningsår: 1939

Född år 1864 i Kilselåv

Mål.

Ett par dagar före födelsedagen sänder jubilarerna ut bjudningskort till grannarna. Texten på detta är enkel. På det samma står endast:

"Inbjudes till middag i vårt hem
Odenstads Södregård, sönd. den
22 okt. 1939, kl. 4 e.m.

Ida och J. M. Petersson."

Texten i korten, som naturligtvis alltid äro tryckta, äro alltid densamma med endast tag av gårds- och personnamnen, som naturligtvis äro olika.

På födelsedagen sänder jubilarerna na-

Skriv endast på denna sida!

6096

ACC. N:R.

Landskap:

Småland

Härad:

Kinnared

Socken:

Kederslöv

Uppteckningsår:

1939

Upptecknat av:

Viktor Karlsson

Adress:

Sjövägen 31, Alvesta

Berättat av:

Antas Svensson

Född år

1864 i Kederslöv

11

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ra för en sed att ha en morgonstem-
tidigt blir stord. Då upprättas en
nämnligen utar en deputation från gran-
narna som för den subskriberade penning-
summan in köpt ett guldur med vidhängen-
de kedja, köpt med silver krycka eller
något liknande. Deputationens besök
kallas bl. a. jubileum med i en del före-
ningar och i de kommunala institutioner-
na blir det gästmis uppmärksamhet även
från dess samt från släktkretsens.

På eftermiddagen komma gästerna.
Kvinnorna medföra sig förning, vilket an-
mars ännu så sed vid bröllop och

Skriv endast på denna sida!

Landskap: *Småland*
Härad: *Kinnared*
Socken: *Kdeslöv*
Uppteckningsår: *1939*

ACC. N:R.

6096

Upptecknat av: *Vilhelm Karlsson*
Adress: *Jernväg 2, Alvesta*
Berättat av: *Anton Svensson*
Född år: *1864 Kdeslöv*

12

12

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

be-grävningar i bygden. Trakteringen
inledes med kaffe och en mängd
av kakor och vetebröd. Karlarna fö-
naturligtvis också sin gäst, det
vill säga ett glas kränvin tillsammans
med kaffe. En för dagen utsedd värd
"rycker flaskan" som det heter i folk-
målet. Gästerna äro samlade i gärdens
rum, Karlarna ofta i rummen på andra
våningen, fruntimmerna sitta i de
allra flesta fall i det stora rum-
met, där badet ligger och där de
övriga gästerna få gå in och hämta sin
traktering. Dagens värd för jämte

Skriv endast på denna sida!

6096

13

ACC. N:R.

Landskap:

Småland

Härad:

Kinnevald

Socken:

Vederslöv

Uppteckningsår:

1939

Upptecknat av:

Alfred Karlsson

Adress:

Järnvägg 2/ Alléstr.

Berättat av:

Anton Svensson

Född år

1864 i Vederslöv

13
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

syftningen av fleskan bjuda gästerna, när
bordet är serverat.

Det går någon timme efter kaffet
är bräckt, sedan är man framme vid
smörgärsbordet. Detta när du dignar
av alla möjliga sovelsorter, past-
jer anelstter m.m. Karlarna gå runt
bordet när de breda sin smörgärsor-
ter för sig av sovel och anelstter m.
m. I bordets ena ända står dagens
värld och väntar med fyllda glas.
När den förste av karlarna ~~väntar~~ nått
fram till värdin, väntar han på att
att han och de övriga skall nå samma

Skriv endast på denna sida!

6096

ACC. N:R.

Landskap:

Småland

Härad:

Kinnared

Socken:

Tödeslöv

Uppteckningsår:

1939

Upptecknat av:

Wilhelm Karlsson

Adress:

Borvågg 2, Alvesta

Berättat av:

Anton Svensson

Född år

1864 i Tödeslöv

14

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

punkt. Och när de så har gjort tömmer
de sina glas och säger skål. Sedan går
de upp till de rum där de förut satt
och äter upp sin smörgås. Tret. god
sed här att fruntimren skall gå först
och så fort de hunnit ta sin andra
smörgås, få karlarna äter rycka in.
Därden står naturligtvis kvar vid bordet
ändan med sina fyllda glas och det blir
även nu en sup. Det händer ofta att
karlarna tar sig smörgås fyra gånger - det
blir då fyra snapper också. Det är
att mistänka, att de fjärde gången
gå fram till bordet mera för snapper.

Skriv endast på denna sida!

6096

15

15

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R. _____

Landskap: Småland Upptecknat av: Alma Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Järnvägg 21 Alvesta
 Socken: Keddeslöv Berättat av: Anten Svensson
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1854 i Keddeslöv

än för matens skull.

Efter det att smörgåsarbetet server-
 kats blir det en stunds paus i åtan-
 det, varunder tiden fördrives på bästa
 sätt. En del av karlarna spela kort -
 därest man inte befinner sig i ett gud-
 fruktigt hem förstår - andra diskutera
 aktuella händelser, prata om kreatur-
 priserna, kärslor m. m. Fruentimren be-
 lä om sitt kläder, mat m. m. Våro mat-
 rätt är de s. k. barnsätternas potatis
 stek m. m. Även nu verkar spars
 till maten. Det har dragit ut på tiden
 och då efterrätten serveras är man

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R. **6096** 16

Landskap: Småland Upptecknat av: Filhelm Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Järnvägsq. 21, Alvesta
 Socken: Skedeslöv Berättat av: Osvald Svensson
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1864 i Skedeslöv

16
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

ett stycke in på kroppen. När karlarna
 komma in för att ta sig sin eftervärd,
 är det lägligt att inleda dagens tal
 för jubilarerna. Nu är ju nästan alla sam-
 lade i rummet, eftersom framtiden
 sitter där förut. Det är ju möjligt
 att socknens nämndemän är med. Han
 talat kanske först sedan skollära-
 ren och så kanske någon av de mer
 försigkomna bönderna. Alla framhålla
 jubilarernas goda sidor och önskar ko-
 nam lycka i fortsättningen och
 när nämndemannen hållit sitt tal
 så säger han: - Å så föreslår jag

Skriv endast på denna sida!

6096

ACC. N:R.

Landskap: Småland

Härad: Kinnared

Socken: Fädeslövs

Uppteckningsår: 1934

Upptecknat av:

Adress:

Berättat av:

Född år

Viktor Karlsson

Kinnareds 21, Örebro

Oskar Jönsson

1864 Fädeslövs

17

LUNDS UNIV.

FOLKMINNES-

ARKIV

att vi utbringa ett färdigt be-
 för vår vän Pettersen. Alla kastar
 sig och går sig runda i sträpen för att kunna
 komma in ordentligt. Nämndeman-
 nen säger i förslutningen: Han blev!
 Och så kommer det i karnan under det
 att nämndemannen anger bakken. Slurra
 karra, karra, karra! När lovaropen tyst-
 nat klämmer man in med sängen.

Ja må han leva!

Ja må han leva!

Ja må han leva!

uti handrade ör!

Och när han har levat,

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 6096

Landskap: Småland

Härad: Kinnared

Socken: Edslesläv

Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av:

Adress:

Berättat av:

Född år

Vilhelm Karlsson
Färnvägg 21, Alvesta
Inten Svensson
1864 i Edslesläv.

18

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

och när han har levet
och när han har levet
i hundra år,
då skall han leva
då skall han leva
då skall han leva.
i tusenden år..

Bersen sjungs två gånger. Förr
brukade man även hissa den som
fylldes åt högt mot taket.

Födelsdagsskålar utslutades
med kaffe, varvid naturligtvis kar-
larna fingo gåk. En del bröta då
app, men andra satte kvar och det

Skriv endast på denna sida!

6096

19

ACC. N:R.

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Peder Karlsson

Härad: Vimmerby.

Adress: Järnågg. V. Olavst.

Socken: Pederslöv.

Berättat av: Anton Svensson

Uppteckningsår: 1939

Född år 1864 i Pederslöv.

19

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Kunde gå ganska festligt tillväga i fort-
sättningen. Det kunde hända att det
van kades rikligt både med kaffe, gälar
och graggar i mängd, så att de som mest
begivna på starkdryckerna blev gryn-
ka på strukna efter som tiden led. När
den riste gästen lämnade jubilarens
hem kunde det mesta av natten va-
ra gånge. Epilogen till födelsedagen
återfanns sedan i art. tioningarna, där
det berättades att jubilaeren blivit
hjärtligt kglad samt att han bjö-
dit på middag i sitt hem på födelu-
dagen, varandes tiden förflytat under

Skriv endast på denna sida!

6096

20

ACC. N:R.

Landskap: Småland

Upptecknat av: Vilhelm Karlsson

Härad: Kinnared

Adress: Sörvägsg. 21, Alvesta

Socken: Heddeslöv

Berättat av: Anton Lönnberg

Uppteckningsår: 1939

Född år 1864 i Heddeslöv.

20
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Den mest engagemang stämning och
varunder flera tal höllits till jubila-
rens ära. När det gått några dagar öf-
ter jubileet in en annans i artstid-
ningarna, var man tackar för den
hyllning som kommit honom till
del på hans födelsedag. Och på så
det sätt om hans födelsedagsfiran-
de.

Att man blott ut sig vid födels-
dagsfirandet eller vid uppsättandet
har inte förekommit. Däremot har
det förekommit att man på ett födel-
sedagsbård hört lika många ljus som

Skriv endast på denna sida!

6096

21

21

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVACC. N:R. 6096
Landskap: SmålandHärad: SimnäsvaldSocken: HederslövUppteckningsår: 1939Upptecknat av: Viktor KarlssonAdress: Järnvägg. 2, Klarastr.Berättat av: Anten SvenssonFödd år 1864 i Hederslöv

jubilaren fyllde år. Detta förekom dock i de flesta fall då den som fyllde år nu var ung ex. tjugo, tjugofem år.

Att man släppte ut kalngubbar till födelsedagar eller namndagar har icke förekommit i bygden. Ej heller har man blått namnsdag- eller födelsedagssträd. Ett fint och festrigt dåligt bord bråkade man göra i ordning på födelsedagen och namnsdagen för den som skulle hyllas. Och på ett sådant bord bråkade man, som förut nämnts, passera lika många ljus som vid de bärande fyllde år. Övrigt var bordet

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. **6096** 22

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *Pelle Karlsson*

Härad: *Kivik* Adress: *Färnäsgr. 2, Alvesta*

Socken: *Ederslöv* Berättat av: *Osten Svensson*

Uppteckningsår: *1939* Född år *1864* i *Ederslöv*

22
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

först med blommor och ibland även
girlander av crepepapper.

På senare tid har man i bygden bör-
jat att använda hyllningsadresser.
På dessa bekäns någon blomma, fjä-
ta samt några ord om lyfkonstn.
Bivare betas på adressen de upp-
räknades namn. En sådan hyllnings-
adress kallas för betad adress. Teck-
ningen brukar utföras av någon be-
rig man i bygden.

S. k. "bindbrev" äro inte bända i
socknen. Gj. heller har man hört att
man brukade "binda" födelsedags.

Skriv endast på denna sida!

6096

23

23

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R.

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *Peter Carlsson*
 Härad: *Kinnared* Adress: *Järnsågar 2, Åkersta*
 Socken: *Kedeslöv* Berättat av: *Anders Svensson*
 Uppteckningsår: *1939* Född år *1864* i *Kedeslöv*

eller namnsdags barnet.

*Verbet binda har inte i bygden
 någon annan betydelse än binda
 i vanlig mening.*

Skriv endast på denna sida!